

ตามรอยปณิธานของพุทธทาสภิกขุ*

FOLLOWING THE ASPIRATIONS OF BUDDHADASA BHIKKHU

ธรรม เลื่องสุนทร*, ดิเรก นุ่นกล่ำ, กันตภณ หนูทองแก้ว, พระพันธ์ ธมมวิโส (อนันตพงศ์), สุขอุษา นุ่นทอง

Tam Luansunthorn*, Direk Nunklam, Kantaphon Nuthongkaew, Phar Pan Thammawangso (Anantapong), Sukusar Nuntong

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: soonorn.tham245@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ตามรอยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพุทธทาสภิกขุ 3 ประการ ได้แก่ 1) พยายามเข้าถึงหัวใจศาสนาของตน 2) ทำความเข้าใจระหว่างศาสนา 3) การนำโลกออกมาเสียจากวัตถุนิยม เพื่อหนุนนำเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี และได้ร่วมสร้างภาคีเครือข่ายของเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุ ที่มั่นคงของเยาวชนตามบริบทจังหวัดสุราษฎร์ธานีใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพและร่างกาย เยาวชนที่แข็งแรงปลอดภัยเป็นฐานในการปฏิบัติธรรม 2) ด้านสังคมและเศรษฐกิจ เยาวชนมีสังคมที่ดีงาม และเศรษฐกิจของครอบครัวที่ไปได้ 3) ด้านจิตใจ เยาวชนก็มีจิตใจ ที่ประกอบด้วย สติปัญญารู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลก และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม เยาวชนต้องสามารถอยู่ในสิ่งแวดล้อมได้อย่างเอื้อเฟื้อและเกื้อกูลตามรอยปณิธาน ที่กล่าวถึงเป็นส่วนหนึ่งในการตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุ จึงรวบรวมเป็นรอยปณิธานได้ ดังนี้ 1) วิถีพุทธทาสภิกขุ เน้นการทำความเข้าใจธรรมชาติของจิตใจ และการปฏิบัติธรรมเพื่อเข้าถึงความจริงและหลุดพ้นจากความทุกข์ หลักสำคัญ 2) ศึกษาธรรมอย่างถูกวิธี เรียนรู้ความเป็นมนุษย์เข้าถึงปณิธาน 3 ประการ และเรียนรู้ถึงความเป็นจริงของชีวิตอย่างถูกต้องแห่งวิวัฒนาการ รวมถึงมีการพัฒนาจิตใจ 3) วิถีธรรมชาติ ทำเน้นให้เป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ 4) การศึกษาธรรมและการสอนธรรม ทำเน้นที่ถึงความเข้าใจ และปฏิบัติตามหลักธรรมะของพระพุทธเจ้าอย่างลึกซึ้งและเป็นรูปธรรม 5) การแสดงธรรม ทำเน้นการนำเสนอหลักธรรมะในรูปแบบที่เรียบง่าย เข้าใจ และเข้าถึงได้ โดยมุ่งสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ตามรอยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, พุทธทาสภิกขุ, คุณภาพชีวิต

Abstract

This academic article aims to trace the approach of human resource development as conceptualized by Buddhadasa Bhikkhu, focusing on three main aspects: 1) Striving to grasp the essence of one's own religion, 2) Sostering interfaith understanding, and 3) Steering the world away from materialism. These aspects are applied to enhance the quality of life for youth in Surat Thani province through the formation of a youth network alliance, dedicated to uplifting lives based on the steadfast principles of Buddhadasa. The approach is contextualized into four key areas within

* Received December 12, 2024; Revised January 14, 2025; Accepted January 20, 2025

Surat Thani: 1) Health and Physical Well-being: Emphasis is placed on ensuring that youth maintain good health, forming a foundation for spiritual practice. 2) Social and Economic Aspects: Youth are encouraged to build strong social relationships and stable family economics. 3) Mental Well-being: The focus here is on cultivating wisdom and mindfulness, enabling youth to navigate the complexities of the modern world. 4) Environmental Awareness: Youth are taught to live in harmony with their environment, fostering mutual support and coexistence. These guiding principles are aligned with Buddhadasa Bhikkhu's vision and can be encapsulated into five core paths: 1) Buddhadasa's Way: This path emphasizes understanding the nature of the mind and practicing Dharma to reach truth and freedom from suffering. 2) Proper Dharma Study: Encouraging a correct understanding of humanity, the threefold aspiration, and the reality of life's evolution while nurturing mental development. 3) Natural Living: Advocating for unity with nature. 4) Dharma Study and Teaching: This involves deep understanding and application of the Buddha's teachings in a clear, tangible manner. 5) Dharma Presentation: Advocating for simplicity and accessibility in presenting Dharma teachings, focusing on effective and accurate understanding.

Keywords: Following The Footsteps of Human Resource Development, Buddhadasa Bhikkhu, Quality of Life

บทนำ

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสลับซับซ้อน เพราะวัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ เป็นวัยแห่งการลองผิด ลองถูก หากวัยรุ่นอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีกัลยาณมิตร สิ่งที่ยุวชนอยากเรียนรู้ อยากลองก็ส่งผลให้วัยรุ่นได้รับสิ่งที่ดี ๆ ตามไปด้วย หากเมื่อใดที่วัยรุ่นอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ผิด มีเพื่อนที่คอยชักจูงไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร เมื่อนั้นวัยรุ่นก็จะเป็นวัยที่ทำให้เกิดปัญหาตามมาทั้งต่อตัวของวัยรุ่นเอง และต่อบุคคลรอบข้าง ท่านพุทธทาสภิกขุได้ชื่อว่าเป็นพระสงฆ์รูปหนึ่งที่มีบทบาทในการชี้นำสังคมให้เข้าถึงศาสนาของตนเองอย่างถึงแก่น ทำความเข้าใจศาสนาอื่น และทำตนให้หลีกออกจากวัตถุนิยม ท่านได้กล่าวถึง ปัญหาของวัยรุ่นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นเกิดปัญหาปัจจัยที่ทำให้วัยรุ่นเกิดปัญหา และได้เสนอหลักการและแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้อย่างน่าสนใจ (ปัทวิ สัตยวงศ์ทิพย์, 2558)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักศาสนานั้น พุทธทาสภิกขุ (พระธรรมโกศาจารย์ พระมหาเถร นพปัญโญ) แห่งสวนโมกขพลาราม วัดธารน้ำไหล ตำบลเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา ฝ่ายเถรวาทที่มีแนวคำสอนตามพุทธประสงค์ที่มุ่งเพื่อความพ้นทุกข์ ดับทุกข์ ตามคำปณิธาน 3 ประการ อันเป็นเป้าหมายของท่านนั้น ต้องการตั้งปณิธาน 3 ประการ ปณิธานข้อ 1 พยายามเข้าถึงหัวใจศาสนาของตน 2 การทำความเข้าใจระหว่างศาสนา-โลกมีหลายศาสนา เป็นไปตามธรรมชาติ-ทุกศาสนามีความมุ่งหมายตรงกัน 3 การนำโลกออกมาเสียจากวัตถุนิยม ศึกษาให้เข้าใจคำว่า “วัตถุนิยม”- วัตถุนิยมทำโลกร้อนด้วย กิน กาม เกียรติ-วัตถุนิยมเป็นปัญหาใหญ่ ซึ่งปัจจุบันสถานการณ์โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านสารสนเทศที่ทำให้มนุษย์สามารถติดต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันที่มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น สังคมโลกที่เคยกว้างใหญ่กลับแคบลง ดินแดนของแต่ละประเทศที่อยู่ห่างไกลสามารถติดต่อถึงกันได้ ภายในเวลาไม่กี่เสี้ยววินาทีที่ประดุจดังเป็นหมู่บ้านโลก (Global Village) ที่มีวิธีการคิด การเจริญเติบโต ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยีและวัฒนธรรมที่ เชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล ชุมชน หน่วยธุรกิจและรัฐบาล อันมีลักษณะเป็นแบบ เดียวกันทั่วโลกที่เรียกว่า โลกาภิวัตน์ วิธีคิดนี้นำไปสู่วิถีชีวิต

ปฏิบัติของคนทั่วโลกที่ระบุในมิติความสัมพันธ์เชิงพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตตามหลักการที่ตนเชื่อถือและศรัทธา สำหรับท่านพุทธทาสภิกขุ ได้เน้นย้ำคุณภาพชีวิตเชิงพุทธในมิติความไม่เห็นแก่ตัวโดยยึดหลัก 3 ประการ เพื่อยุติเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชน ดังกล่าวแล้ว

พุทธทาสภิกขุได้ชี้แนะและแนะแนวทางการดำเนินชีวิตให้แก่บุคคลประเภทต่าง ๆ ทุกเพศทุกวัย และทุกวงการ ธรรมะที่สอนเพื่อการแนะแนวทางการดำเนินชีวิตมีทั้งในระดับศีลธรรม และปรมัตถธรรมที่ลึกซึ้ง โดยท่านเป็นผู้พยายามเปิดเผยสิ่งที่มีประโยชน์ สูงสุดในพระพุทธศาสนา นั่นคือ นิพพานสำหรับทุกคน ชักชวนให้ทุกคนปฏิบัติให้ได้รับผล ในชีวิตที่ยังเป็นอยู่ โดยพยายามอธิบายแล้วอธิบายอีก แยกแยะชี้แจงทำให้เข้าใจโดยประจักษ์ได้ (สมเจตน์ ผิวทองงาม, 2557)

วรรณกรรมคำสอน เป็นวรรณกรรมที่ให้เกิดความสนใจแก่ผู้อ่านในการดำรงชีวิตให้มีความสุข และเป็นสิ่งที่พึงพอใจของบุคคลต่าง ๆ ในสังคม สารธรรมคำสอนมักเกิดจากประสบการณ์ของผู้ใหญ่ สำหรับใช้สอนลูกหลานสืบต่อ ๆ กัน เพื่อสร้างค่านิยมพื้นฐานให้ลูกหลานเกิดความรักในตนเอง รักผู้อื่น และรักศักดิ์ศรี ของผู้อื่นด้วย (อัครา บุญทิพย์, 2548) การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่คนในสังคมเพื่อให้มีแนวทางการประพฤติดี ประพฤติชอบนั้น เป็นสิ่งสำคัญและฝังราก ลึกอยู่ในโครงสร้างของสังคมไทยตลอดมา ดังปรากฏ ด้วยเหตุผลที่พุทธทาสภิกขุได้เผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าในวิธีการของท่านที่ท่านเรียกว่า วิถีพุทธธรรม นั้นจึงทำให้ข้าพเจ้ามีแรงบันดาลใจให้เขียนบทความเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่ธรรมของพุทธทาสภิกขุ ในเรื่องการพัฒนาและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุ เพื่อยุติเสริมชีวิตวิถีใหม่ของประชาชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี อันจะได้เป็นประโยชน์เพื่อมหาชนตามพุทธประสงค์ต่อไป

ตามรอยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพุทธทาสภิกขุ ปณิธาน 3 ประการ

ตามรอยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพุทธทาสภิกขุ 3 ประการ ได้แก่ 1) พยายามเข้าถึงหัวใจศาสนาของตน 2) ทำความเข้าใจระหว่างศาสนา 3) การนำโลกออกมาเสียจากวัตถุนิยมเพื่อยุติเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี และได้ร่วมสร้างภาคีเครือข่ายของเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุ ที่มั่นคงของเยาวชนตามบริบทจังหวัดสุราษฎร์ธานีใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพและร่างกาย เยาวชนที่แข็งแรงปลอดโรคภัยเป็นฐานในการปฏิบัติธรรม 2) ด้านสังคมและเศรษฐกิจ เยาวชนมีสังคมที่ดีงาม และเศรษฐกิจของครอบครัวที่ไปได้ 3) ด้านจิตใจ เยาวชนก็มีจิตใจที่ประกอบด้วยสติปัญญา รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลก และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม เยาวชนต้องสามารถอยู่ในสิ่งแวดล้อมได้อย่างเอื้อเฟื้อและเกื้อกูลตามรอยปณิธาน โดยอธิบายรายละเอียดในแต่ละข้อ ดังนี้

ปณิธานข้อที่ 1 การพยายามเข้าถึงหัวใจศาสนาของตน

การพยายามเข้าถึงหัวใจศาสนาของตนในที่นี้ ท่านพุทธทาสภิกขุ หมายถึงพุทธศาสนา (อินทุวรรณา เขย ชื่นสกุล, 2551) สรุปตามคำถามหลัก 4 ข้อ คือ การเข้าถึงหัวใจพุทธศาสนาคืออะไร จากอะไร เพื่ออะไร และโดยวิธีใด ได้แก่ 1) การเข้าถึงหัวใจพุทธศาสนา คือ การเห็นแจ้งด้วยความรู้ลึกในใจอย่างแท้จริงว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงอันใด ๆ ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น ทุกสิ่งเป็นการปรุงแต่งของธาตุทั้งหก ดิน น้ำ ไฟ ลม อากาศ วิญญาณ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไม่คงที่ตายตัว น่าเกลียด ตั้งอยู่ตามธรรมดา เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมดา เป็นเหตุเป็นปัจจัยอาศัยกันเกิดขึ้นว่างจากตัวตน เป็นเช่นนั้นเอง ไม่มีอะไรน่าเอา น่าเป็น เป็นต้น พุทธศาสนาสอนให้เห็นความว่างจากสิ่งที่เป็นตัวตน สอนให้แบ่งสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นปรากฏการณ์นั้น ๆ ออกเป็นส่วน ๆ ไม่มีส่วนไหนเป็นตัวตน และสอนให้เห็นว่า สิ่งทั้งหลายเนื่องอยู่กับจิต เป็นไปชั่วขณะ ๆ ตามความรู้ลึกของจิต ไม่มีตัวตนที่ถาวร เมื่อไม่มีตัวตน ก็จะไม่มีความผิดแผก ผิดเพี้ยน สัพเพ ธมมา นาล อภินิหาร สิ่งทั้งหลายทั้งปวงอันใด ๆ ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น สัพเพ ธมมา อนตตา สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่ใช่ตัวตน เป็นสักว่าธรรมชาติ ตามธรรมชาติ นี้คือ หลักข้อเดียวที่เป็นหัวใจพุทธศาสนา

ส่วนเรื่องอื่นเป็นเรื่องประกอบเพื่อให้เข้าใจความจริงข้อนี้ 2) เหตุที่ต้องเข้าถึงหัวใจพุทธศาสนา เนื่องจากความไร้ศีลธรรมของประชาชนในสังคม ดำรงชีวิตผิดจากธรรมชาติและกฎธรรมชาติ ตกอยู่ในบ่วงอำนาจวัตถุนิยม เต็มไปด้วยกิเลส ยากจน ทุจริต เสื่อมทราม ไม่ละอายชั่วกลัวบาป อันธพาลนานาแบบ ระบบงานยุติธรรมที่ไม่ยุติธรรม บ้านเมืองไม่สะอาด ลูกไม่รู้คุณพ่อแม่ ศิษย์ไม่รู้คุณครู เพื่อนไม่รู้คุณเพื่อน พลเมืองไม่จงรักภักดีต่อประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สาวกไม่รู้คุณของศาสดา เป็นต้น 3) เป้าหมายของการเข้าถึงหัวใจพุทธศาสนาเป็นไปเพื่อชีวิตที่สงบเย็น เป็นสุข ปลอดภัยทุกซอกทุกซอว์ ทั้งหมดของพระธรรมที่นำไปสู่ความดับทุกข์เริ่มจากพระรัตนตรัย อันเป็นเหตุปัจจัยต้น จำแนกเป็นปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ โดยเฉพาะปฏิบัตินั้นนำไปสู่ศีล สมาธิ ปัญญาที่รู้แจ้งเห็นจริงในไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) อันเป็นหัวใจพุทธศาสนา 4) พุทธศาสนิกเข้าถึงหัวใจพุทธศาสนาได้หลายวิธี เช่น เข้าใจภาษาคน – ภาษาธรรม การไม่รู้ภาษาธรรมเป็นอุปสรรคอันยิ่งใหญ่ทำให้เข้าไม่ถึงหัวใจศาสนา, ฝึกให้มีสติสัมปชัญญะด้วยอานาปานสติภาวนา, พยายามดึงจิตของตนออกจากอำนาจวัตถุนิยม หันมาหาธรรมนิยม, มองสิ่งทั้งปวงด้านใน, ดำเนินชีวิตตามอริยมรรคมีองค์แปด, จัดตั้งกระทรวงศีลธรรมและศาสนา, ทดลองเข้าถึงหัวใจพุทธศาสนาด้วยการเข้าค่ายครอบครัว ค่ายเยาวชนรักชาติ ณ ธรรมมาศรมนานาชาติไชยา เป็นต้น

การพยายามเข้าถึงหัวใจศาสนาของตนท่านพุทธทาสภิกขุจะสร้างจากภายในไม่ใช่ภายนอก ท่านจะสู้กับกิเลสภายในไม่ใช่สู้กับกิเลสภายนอกและลักษณะของการทำงานด้านสันติภาพโลก ท่านจะเน้นในเรื่องของการดูจิตดูใจแล้วก็ขัดเกลากิเลสมัน เป็นสนิมกินใจของแต่ละคนออกมาแล้วก็กลับออกมาเข้าเปลือก เพื่อที่จะให้สิ่งเหล่านั้นสิ่งที่ติดงอมในจิตใจ คือ พื้นฐานของความเป็นมนุษย์ก็อย่างที่กล่าวว่าเป็นมนุษย์เป็นได้เพราะใจสูง เพราะฉะนั้นพุทธทาสภิกขุพูดถึงสภาพ วิธีการขอคำแนะนำเรื่องของการดูจิตดูใจและก็ให้คนมานั่งเคลียร์ใจกัน เพื่อที่จะหาทางออกร่วมกันไม่มีใครที่จะ เอาชนะกันตลอดเวลาที่มีการแพ้ มีการชนะทุกคนก็ยอมรับในความแตกต่างจากนั้นเดินทางไปด้วยกัน

ปณิธานข้อที่ 2 ทำความเข้าใจระหว่างศาสนา

สำหรับปณิธานข้อที่ 2 คือ การทำความเข้าใจระหว่างศาสนาตามมุมมองของพุทธทาสภิกขุมีปัญหาและอุปสรรค 2 อย่าง คือ 1) การมีอคติ คือ การมีความลำเอียงทางศาสนาและการมีอุปาทาน คือ การนับถือศาสนาที่ตนนับถือด้วยอุปาทานทำให้ศาสนิกมีความยึดมั่นถือมั่นและความโน้มเอียงทางด้านศาสนาที่ตนนับถืออย่างสุดโต่ง อันจะส่งผลทำให้เกิดความขัดแย้งทางศาสนา และ 2) 3 ก. กิณ กาม และเกียรติ ทั้ง 3 ก. เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์มีความหลงระเหิรเพลิดเพลินอยู่ในรูป รส กลิ่น เสียง และการสัมผัสเกิดจากการมุ่งตอบสนองกิเลสตัณหาจนกลายเป็นทาสของกิณ กาม และเกียรติ การมีอคติและอุปาทานตลอดจน 3 ก. กิณ กาม และเกียรติ ทั้งหมดเป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำความเข้าใจระหว่างศาสนา ในส่วนของจุดร่วมทางศาสนาโดยศาสนาทุกศาสนาต่างมีหลักคำสอนอันเป็นเป้าหมายของการทำความเข้าใจระหว่างศาสนามี 2 อย่าง คือ 1) การทลายความเห็นแก่ตัว หลักคำสอนในศาสนาแต่ละศาสนาต่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน คือ การทลายความเห็นแก่ตัวในการนับถือศาสนาของศาสนิก การทลายความเห็นแก่ตัวทำให้ศาสนิกมีจิตใจที่มีความรักและความเมตตาต่อกันและกันไม่มีการแบ่งแยกระหว่างเพื่อนต่างศาสนา และ 2) การสร้างสันติสุขระดับบุคคลโดยทำให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมทางกายและวาจาไม่มีความเป็นปกติและมีความเรียบร้อยโดยการไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนและสังคมเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งในแต่ละศาสนา คือ การสร้างสันติสุขทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม ในส่วนของหลักพุทธธรรมในการทำความเข้าใจระหว่างศาสนามี 2 อย่าง คือ 1) หลักสัมมาทิฐิ คือ การสร้างจิตสำนึกใหม่ทางศาสนาด้วยการมีความเห็นอย่างถูกต้อง 2) หลักเมตตาธรรม คือ การมีความรักที่บริสุทธิ์ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน หลักพุทธธรรมดังกล่าวเอื้อต่อการทำให้เกิด ความเข้าใจระหว่างศาสนาและสามารถสร้างสันติสุขในการอยู่ร่วมกันระหว่างศาสนาในสังคมไทยได้เพราะแก่นแท้หรือเนื้อในของแต่ละศาสนาต่างมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกัน คือ การสอนให้ศาสนิก

“ทะลายความเห็นแก่ตัว” และสอนให้ศาสนิกนั้น “เป็นคนดี” หัวใจสำคัญของศาสนา คือ “การยอมรับในความแตกต่าง” ระหว่างศาสนาของเพื่อนมนุษย์ จนสามารถนำไปสู่การสร้างสันติสุขทางสังคมได้

จะเห็นว่าปณิธานข้อที่ 2 คือ การทำความเข้าใจระหว่างศาสนาที่พุทธศาสนิกได้มีความพยายามนำเอา แนวความคิดที่เป็นรากฐานของฝ่ายศาสนาทุกศาสนามาเชื่อมโยงกันทำให้ผู้อื่นที่นับถือศาสนาต่าง เกิดความเข้าใจ ต่อศาสนาที่ตัวเองนับถือ ทำให้เกิดการเข้าถึง “แก่นแท้” ในความเป็นศาสนาจนทำให้เกิด “ความสมานฉันท์ในทาง ศาสนา” และสร้างการพัฒนาคนุชย์ตามปณิธานที่ 2 ในสังคมได้ (นคร จันทราช และคณะ, 2563)

ปณิธานข้อที่ 3 การนำโลกออกมาเสียจากวัตถุนิยม

การนำโลกออกมาเสียจากวัตถุนิยม ฟังดูไม่น่าสนใจ แต่เป็นเรื่องที่ต้องสนใจที่สุด เพราะเป็นศัตรูอันร้ายกาจ ของมนุษย์ยิ่งกว่าสิ่งใด วัตถุนิยมกำลังครองโลก จับจิตจับใจมนุษย์ทุกคน บีบบังคับให้ดิ้นรนไปในทางลุ่มหลงต่อ วัตถุ เป็นเหตุให้เห็นแก่ตัว และส่งเสริมให้ยิ่งขึ้นไป โลกจึงเต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว ผลงานของพุทธศาสนิก ุอันเป็นประโยชน์แกโลก และเป็นประโยชน์แก่พระศาสนา ยังผลให้พุทธศาสนิกได้รับรางวัล เกียรติยศที่สูง สุด ยกย่องจากองค์การยูเนสโกให้เป็นบุคคลสำคัญทางการศึกษา และจากสถาบันการศึกษาทั่วไปอย่างมาก (ละเอียดย ศิลา น้อย และธานินท์ เหมบุตร, 2521) สามารถสรุปปณิธานข้อที่ 3 ได้ว่า 1) การนำโลกออกมาเสียจากอำนาจวัตถุนิ ยม (ยุทธนา เพียรเวช, 2548) สรุปว่า การดึงดูดของต่นออกมาจากการลุ่มหลงบูชาสรวงยทางเนื้อหนัง จาก การเป็นทาสของกิเลสที่สนองความอยากที่เป็นต้นเหตุ ตามที่ทวารทั้ง 6 ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ จะสั่งการ เลิกบูชา กิเลสกิน กาม เกียรติ ที่เกินพอดี ไม่ยึดมั่นว่าเป็นตัวเราของเรา อำนาจวัตถุนิยมในภาษาคน หมายถึง การเชื่อว่า วัตถุเท่านั้นที่มีอยู่จริง การเป็นเจ้าของทรัพย์สินเงินทองเป็นสิ่งสำคัญ ใช้ราคาเป็นเกณฑ์ในการจัดแบ่งสิ่งคู่ ชั่วดี มีจน สุขทุกข์ ในภาษาธรรมหมายถึง การลุ่มหลงติดใจบูชาสรวงยทางเนื้อหนัง ชื่นชมความสะกดสบาย ชื่นชอบ อำนาจ ตกเป็นทาสของกิเลสที่สนองความอยากที่เป็นต้นเหตุ บุกากิเลส กิน กาม เกียรติ มากเกินพอดี ยึดมั่นว่า เป็นตัวเราของเรา เกิดภายในจิต ในร่างกายโดยฤทธิ์ของฮอโมนตามธรรมชาติ เป็นสัญชาตญาณแห่งความขับ กล่อม อันเป็นรากฐานของกามารมณ์ เป็นไปตามอำนาจความสุขที่เกิดทางท่อปัสสาวะ วัฒนธรรมตะวันตกสอนให้ เป็นประชาธิปไตย ปล่อยความรู้สึกไปตามกิเลส หันหลังให้ธรรมะ ระบบการศึกษาไทยทำตามตะวันตกเป็น การศึกษาหมาทางดวัน เป็นผู้เผยแพร่อำนาจวัตถุนิยม สอนแต่อาชีพ ไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของ ศาสนา วัตถุนิยมกลายเป็นศาสนาอย่างหนึ่งที่มีคนนับถือทั่วโลก 2) เหตุที่ต้องนำโลกออกมาเสียจากอำนาจวัตถุนิ ยม เนื่องจากอำนาจวัตถุซึ่งมาจากวัฒนธรรมเนื้อหนังนำไปสู่ความเห็นแก่ตัวทุกประเภท จากความมีตัวตนมีของ ของต่น ทำให้ต้องบูชาชีวิตระบบ 3 ก. กิน กาม เกียรติ ที่เกินพอดีนำไปสู่ความทุกข์ จึงหาทางออกว่าการไม่ตามใจ กิเลสไม่ทำให้ตาย การมีชีวิตเรียบง่าย ระบบ 3 ส.สะอาด สว่าง สงบ เป็นสิ่งที่ทำให้อยู่รอด มีทุกข์น้อยกว่า น่าสนใจ กว่า และเป็นความจริงได้หากมีปัญญา 3) การนำโลกออกมาเสียจากอำนาจวัตถุนิยมเป็นไปเพื่อให้ชีวิตร่มเย็น ไม่ทุรนทุราย ไม่เร่าร้อน สงบเงียบ ไม่มีนิวรณ์รบกวน ดำเนินชีวิตด้วยสติสัมปชัญญะ ไม่เกิดช่องว่างให้เิ่งว่าเป็นตัวกู ของกู อร่อยบ้าง ไม่อร่อยบ้าง ไม่ได้ตั้งใจบ้าง จิตจะเยือกเย็นอยู่อย่างปกติที่สุด ไม่ยินดียินร้าย และ 4) ช่วยกันนำ โลกออกมาเสียจากอำนาจวัตถุนิยมได้หลายวิธี เช่น เรียนรู้อำนาจวัตถุนิยมด้วยปัญญา ให้มองเห็นสิ่งทั้งหลายตาม ความเป็นจริง เรียนรู้มนต์เสน่ห์แห่งอำนาจวัตถุที่ทำให้คนสิ้นความเป็นมนุษย์ ธรรมนิยมเป็นทางสายเดียวที่ควรเดิน เรียนรู้จากวัตถุธรรมถาวรที่ท่านอาจารย์สร้าง เช่น สวนโมกขพลาราม ธรรมาตรมนานาชาติ ธรรมาตรมธรรมทูต ธรรมาตรมธรรมมาตา ซึ่งเป็นเสมือนชุมทรัพย์ เป็นผลงานแห่งกระบวนการคิด กระบวนการทำงานของ กัลยาณมิตร ศิษย์สวนโมกข์ พยายามใช้สถานที่ทำหน้าที่เป็นอุทาหรณ์สอนใจให้คนใช้วัตถุเพื่อรับใช้จิต ผึกควบคุมจิต ดึงจิตจาก ความลุ่มหลงในวัตถุด้วยวิธีอานาปานสติ ซึ่งท่านพุทธทาสภิกขุเห็นคุณเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเป็นวิธีที่พระพุทธเจ้าทรง แนะนำ

ท่านพุทธทาสภิกขุได้แสดง และอธิบายปณิธาน 3 ประการ ให้ทุกคนดู อยู่ให้ทุกคนเห็น เย็นให้ทุกคนสัมผัส มาตั้งแต่เริ่มอุปสมบทจนวัยชรา เชิญชวนให้ทุกคนกลับหลังหันมาคิดว่า ชีวิตประกอบด้วยกายและจิต กายมีจิตเป็นเครื่องนำให้กายเจริญงอกงาม กายเป็นเพียงกลุ่มธาตุให้จิตอิงอาศัย พุทธศาสนาเป็นเรื่องของจิต มิใช่กาย ความทุกข์ โศกเศร้า ไม่สบายกาย ไม่สบายใจ คับแค้นใจ อยากได้สิ่งใดแล้วไม่ได้ นั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในจิต ต้องแก้ไขที่จิต

วัดธรรมที่ท่านพุทธทาสภิกขุมอบไว้ให้รับใช้จิตให้เป็นตัวอย่างทดลองชิมรสของความตั้งใจมั่นทั้งสามข้อ ให้แก่ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกเชื้อชาติ คือ สถานที่ที่แสดง ฝึกปฏิบัติ รับผลการปฏิบัติ เพื่อให้จิตเข้าถึงหัวใจศาสนาของตน เพื่อให้จิตเข้าใจหัวใจศาสนาของผู้อื่น ดึงจิตของตนออกจากอำนาจวัตถุ คือ อาณาบริเวณสวนโมกขพลาราม สวนป่าอันเป็นกำลังแห่งความหลุดพ้นจากทุกข์ เป็นสถานที่ศึกษา ปฏิบัติธรรม ส่งเสริมการพ้นจากทุกข์ของคนทุกชาติทุกศาสนา สวนโมกข์จะอยู่ที่คนมีจิตเกลี้ยงจากสิ่งสกปรก เกลี้ยงจากการยึดมั่นว่าเป็นตัวฉันเป็นของฉัน คนเหล่านั้นจะอยู่ที่ใดก็ได้

อาคารสถานที่ภายในอาณาบริเวณสวนโมกขพลารามล้วนแสดงปณิธานของท่านพุทธทาสภิกขุตลอดเวลา แสดงให้เห็นหัวใจพุทธศาสนา แสดงให้เห็นหัวใจศาสนาอื่น และแสดงให้เห็นการใช้วัตถุธาตุสร้างปัญญาให้จิตเรียนรู้ ใช้วัตถุธาตุรับใช้จิต แสดงความเป็นผู้รู้ ผู้เห็นอยู่ รู้อยู่ในสิ่งที่ เป็นธรรมชาติ เป็นกฎธรรมชาติ หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎธรรมชาติ และรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ที่ถูกต้อง อาณาบริเวณโมกขพลารามมีพลังของความสงบ ร่มเย็น สันติ ท่านพุทธทาสภิกขุพยายามทำให้คล้ายคลึงยุคพุทธกาลมากที่สุด ด้วยเห็นว่าหากต้องการเรียนรู้ว่าพระพุทธเจ้าทรงสอนอะไร ก็ต้องลองมีชีวิตตามแบบพระองค์ ดังนั้นท่านพุทธทาสภิกขุจึงจำลองชีวิตสมัยที่ พระพุทธองค์ยังมีพระชนม์ชีพ โดยปฏิบัติตามแนวทางที่ท่านให้ไว้ คือ “กินอยู่อย่างต่ำ มุ่งกระทำอย่างสูง เป็นอยู่อย่างง่าย มุ่งกระทำสิ่งยาก กินข้าวจานแฉะ อาบน้ำในคู นอนกฏิเล่าหมา ฟังยุงร้องเพลง เป็นอยู่อย่างทาส เป็นอยู่อย่างตายแล้ว ใช้ชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติ” ก็คือ ใช้ชีวิตง่าย อยู่ง่าย นอนง่าย มุ่งหมายง่าย กินง่าย ลดการพึ่งพาวัตถุส่วนเกิน เป็นความพยายามปฏิบัติตามรอยพระพุทธองค์ เพื่อให้เข้าถึงสิ่งยากที่พระองค์ทรงสั่งสอน ลดอำนาจกิเลสตามสัญญาชาตญาณ ฝ่าหาโพธิ์ ให้จิตรู้ว่าทุกสิ่งไม่ควรเข้าไปยึดมั่นถือมั่น จิตไม่ฝังตัวเข้าไปในสิ่งใด แล้วยึดมั่นว่าเป็นตัวตน หรือของตน ซึ่งก่อให้เกิดทุกข์ (พระสมพงษ์ รัตโก และคณะ, 2567)

จากแนวคิดของพุทธทาสภิกขุกับออกมาเสียจากวัตถุนิยมสรุปว่า สถานการณ์ โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง โลกที่เคยกว้างใหญ่มีการแคบลงอย่างเห็นได้ชัด ดินแดนของแต่ละประเทศที่อยู่ห่างไกลก็สามารถติดต่อถึงกันได้ภายในเวลาไม่กี่เสี้ยววินาทีประดุจเป็นหมู่บ้านโลก จึงทำให้มีวิธีการคิดและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี วัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกัน ซึ่งความเจริญเติบโตก็จะมุ่งไปในทางวัตถุกินทั่วโลก ทำให้มนุษย์ในสังคมถูกกระตุ้นให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของวัตถุ มากกว่าสิ่งอื่นใด ส่งเสริมให้เกิดราคะ โทสะ และโมหะ หรือกิน กามและเกียติ ยิ่งมีสิ่งของมากเท่าใดก็จะทำให้มีความสุขมากยิ่งขึ้นเท่านั้น จนเกิดการแสวงหาแข่งขันกัน สะสมระหว่างบุคคลในสังคม กระทั่งก่อให้เกิดปัญหาวิกฤติทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงที่ไปสอดคล้องกับแนวคิด ของพระรูปหนึ่งที่รู้จักกันในนามพุทธทาสภิกขุออกมาเทศนาเตือนสังคมโลกว่า ออกมาเสียจากวัตถุนิยม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 การรู้จักและการเข้าใจผลอันเกิดจากการปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ ซึ่งตัวหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติเป็น สำคัญที่สุด เพราะเป็นธรรมนิยมในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง 8 ประการ ที่มารวมกันเข้าเป็นสิ่งเดียวกันเรียกว่า มรรคมีองค์แปดโดยมีสัมมาทิฐิเป็นตัวนำทางแห่งการปฏิบัติเพื่อให้เข้าถึง หรือรู้เท่าทันความจริงของสิ่งทั้งหลายทั้งปวงว่ามันเป็น สักวาธาตุตามธรรมชาติ อีกนัยหนึ่งถ้ามนุษย์ยังไม่ตกอยู่ภายใต้วัตถุนิยม เพื่อเป็นการป้องกัน หรือการรู้เท่าทันไม่ให้ ตกอยู่ภายใต้วัตถุนิยมก็ต้องอาศัยสัมมาทิฐิสัมผัสที่จะคอยปิดกั้น หรือรู้เท่าทันการปรุง แต่งไม่ให้เกิดราคะ โทสะ และโมหะในขณะที่สัมผัส หรือในขณะที่สัมผัสไม่ปล่อยให้มีการปรุงแต่งเป็นราคะ โทสะ และโมหะ หรือสัมผัสกับรูปแล้วก็

จะสัมมาทิฐิสัมผัสสอยควบคุมการปรุงแต่ง หรือให้เกิดการปรุงแต่งด้วยความรู้รู้สึกตัว รู้เท่าทัน ไม่รู้สึกรัก ไม่รู้สึกโกรธ ไม่รู้สึกเกลียด หรือไม่รู้สึกลัวอะไร และในขณะเดียวกันกลับรู้แจ้งว่า นี่คืออะไร นี่เกี่ยวข้องกับ เราอย่างไร นี่เราจะต้องทำอะไร หรือว่าเราจะไม่ต้องทำอะไร เป็นต้น ฉะนั้น การออกจากวัตถุนิยมต้องอาศัยธรรมนิยามที่มีสัมมาทิฐิเป็นลู่ทางไปสู่เป้าหมายในการดำเนินชีวิตด้วยความตั้งมั่น (เกียรติก้อง ดวงจันทร์, 2562)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุเพื่อหนุนเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชน

ด้านความมั่นคงทางสุขภาพร่างกาย ท่านแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาสุขภาพร่างกายโดยยึดหลักธรรมเป็นการดูแลสุขภาพผ่านการมีสติ รวมถึงฝึกสติช่วยให้เรามีความตระหนักรู้ถึงการดูแลสุขภาพ เช่น การเลือกอาหารที่ดีต่อร่างกาย การออกกำลังกาย และการพักผ่อนอย่างเพียงพอ การรับรู้ในธรรมชาติของร่างกาย การเห็นความไม่เที่ยงของร่างกาย: การเข้าใจว่าร่างกายมีความเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา เช่น การเจ็บป่วย การแก่ชรา การยอมรับความเป็นจริงนี้ช่วยให้เรารับมือกับปัญหาสุขภาพได้ดีขึ้น การปฏิบัติธรรมเพื่อสุขภาพที่ดี การทำสมาธิและการฝึกสติส่งผลดีต่อสุขภาพร่างกาย การฝึกสติในการทำกิจกรรมประจำวันช่วยให้เรามีสุขภาพที่ดีทั้งกายและส่งผลถึงจิตใจด้วย

ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ท่านสอนให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างสุขภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่ดี การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การมีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม: การมีความสัมพันธ์ที่ดีช่วยให้เรามีสุขภาพจิตที่ดี การช่วยเหลือและสนับสนุนซึ่งกันและกันในชุมชนรวมถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า การปฏิบัติตามหลักธรรมในการใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียงและไม่ฟุ้งเฟ้อ เช่น การบริโภคอาหารอย่างมีสติและการจัดการการเงินอย่างรอบคอบที่พร้อมเพรียงของสังคมรวมถึงการส่งเสริมสุขภาพในที่ทำงาน การมีสภาพแวดล้อมที่ดีในที่ทำงาน การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพดี เช่น การลดความเครียดในที่ทำงานและการส่งเสริมกิจกรรมที่มีประโยชน์

ด้านความมั่นคงทางจิตใจ ท่านสอนให้เห็นการบูรณาการในสุขภาพจิตตามหลักธรรม การฝึกสติและการทำสมาธิ การเจริญสติ การฝึกสติช่วยให้เราควบคุมอารมณ์และความรู้สึกได้ดีขึ้น ลดความเครียดและความวิตกกังวล การทำสมาธิ การฝึกสมาธิช่วยให้จิตใจสงบและมีความมั่นคง การมีจิตใจที่สงบช่วยให้สุขภาพจิตดี การเข้าใจธรรมชาติของอารมณ์ การเห็นความไม่เที่ยงของอารมณ์ การเข้าใจว่าอารมณ์มีการเปลี่ยนแปลงช่วยให้เราไม่ยึดติดหรือวิตกกังวลเกินไป การพัฒนาความเมตตาและความกรุณา การพัฒนาความเมตตา การมีความเมตตาและกรุณาต่อผู้อื่นช่วยให้เรามีสุขภาพจิตที่ดีและลดความรู้สึกท้อแท้ ความร้อนในอารมณ์ ท่านเน้นนิพพานต้องที่นี้เดี๋ยวนี้

ด้านความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม ท่านสอนให้เห็นถึงความเป็นธรรมชาติ การรักษาสิ่งแวดล้อม การรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพที่ดี การลดผลกระทบจากมลพิษ การทำให้สิ่งแวดล้อมสะอาด เช่น การลดมลพิษ การรีไซเคิล และการลดการใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น การใช้พลังงานทดแทนและการอนุรักษ์ป่าไม้ การส่งเสริมการใช้ชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย การปฏิบัติตามหลักธรรมในการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายและไม่ฟุ้งเฟ้อ เช่น การใช้สิ่งของอย่างมีประสิทธิภาพและการลดการบริโภคที่มากเกินไป

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุเพื่อหนุนเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชนมีการพัฒนาส่งเสริมให้เยาวชนมีสุขภาพแข็งแรงและมีจิตใจที่เข้มแข็งด้วยการสนับสนุนให้เห็นคุณค่าของการมีสุขภาพที่ดี และการสนับสนุนให้ร่วมสร้างจุดหมายหรือแสดงออกด้านสุขภาพอย่างเป็นรูปธรรมร่วมกัน จะช่วยให้เยาวชนมีสุขภาพร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ จิตสังคม สติปัญญา และสุขภาพด้านสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นองค์รวม สมดุล และกลมกลืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศได้อย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืนได้ (สุทธินิย์ ทองจันทร์ และคณะ, 2566)

สรุป

คุณภาพชีวิตของเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้พัฒนาตามรอยปณิธานของพุทธทาสภิกขุ 3 ประการ 1 เข้าใจและเข้าถึงหัวใจสนามของตน 2 เข้าใจศาสนาอื่น 3 นำโลกออกจากวัตถุนิยมนั้น การพยายามเข้าใจและเข้าถึงหัวใจศาสนาของตนท่านพุทธทาสภิกขุจะสร้างจากภายในไม่ใช่ภายนอก ท่านจะสู้กับกิเลสภายในไม่ใช่สู้กับกิเลสภายนอกและลักษณะของการทำงานด้านสันติภาพโลก ท่านจะเน้นในเรื่องของการดูจิตดูใจแล้วก็ขัดเกลากิเลสมันเป็นสนิมกินใจของแต่ละคนออกมาแล้วก็กลับออกมาเข้าเปลือก เพื่อที่จะให้สิ่งเหล่านั้นสิ่งที่ติดงอมในจิตใจ คือ พื้นฐานของความเป็นมนุษย์ก็อย่างที่ว่า เป็นมนุษย์เป็นได้เพราะใจสูง เพราะฉะนั้น พุทธทาสภิกขุพูดถึงสภาพวิธีการขอคำแนะนำเรื่องของการดูจิตดูใจและก็ให้คนมานั่งเคลียร์ใจกัน เพื่อที่จะหาทางออกร่วมกันไม่มีใครที่จะเอาชนะกันตลอดเวลาที่มีการแพ้ มีการชนะทุกคนก็ยอมรับในความแตกต่างจากนั้นเดินทางไปด้วยกัน เพราะฉะนั้น ปณิธานข้อ 1 การเข้าถึงหัวใจศาสนาของตน ไม่ว่าจะเป็นนับถือศาสนาอะไร การทำให้ทุกคน เข้าถึง หัวใจของพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดการปฏิบัติดี-ตรง-เป็นธรรม-สมควรแก่ การหลุดพ้น ปณิธานข้อ 2 การทำความเข้าใจระหว่างศาสนา การทำความเข้าใจระหว่างศาสนานี้เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ เพราะโลกนี้ต้องมีศาสนา เท้ากับชนิดของคนในโลก เพื่อจะอยู่ร่วมโลกกันได้โดยสันติและทุกศาสนาล้วนแต่ สอนความไม่เห็นแก่ตัวจะต่างกันบ้างแต่วิธีการณ์เท่านั้น ปณิธานข้อ 3 การนำโลกออกมาเสียจากอำนาจวัตถุนิยม การนำโลกออกมาเสียจากอำนาจวัตถุนิยม เป็น ปัจจัยแห่งการเห็นแก่ตัวเกิดกิเลส การทำโลกให้ออกมาเสียจากอำนาจของวัตถุ แล้วนำปณิธาน 3 ประการ มาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านความมั่นคงทางสุขภาพร่างกาย ทำให้มีสุขภาพดีและแข็งแรง เช่น การทานอาหารที่เหมาะสม การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และการพักผ่อนเพียงพอ จะช่วยให้ร่างกายมีสุขภาพดีและแข็งแรง การจัดการกับความเครียด การฝึกสมาธิและการมีสติช่วยในการจัดการกับความเครียด ส่งผลให้สุขภาพร่างกายดีขึ้นและลดความเสี่ยงจากโรคต่าง ๆ การพอเพียง การมีความพอใจในสิ่งที่มีและการไม่ยึดติดกับความต้องการที่มากเกินไปช่วยให้การดำเนินชีวิตมีความสมดุลและไม่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจากความเครียด ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ เป็นเสริมความยั่งยืนและความยุติธรรมในสังคม การดำเนินชีวิตตามแนวคิดของธัมมิกสังคมนิยมช่วยในการสร้างสังคมที่มีความยุติธรรมและยั่งยืน โดยการส่งเสริมการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและการพัฒนาชุมชน การบริหารจัดการเศรษฐกิจอย่างมีความพอเพียง การใช้ทรัพยากรอย่างมีเหตุผลและการลดการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยช่วยในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและลดปัญหาหนี้สิน การสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น การสนับสนุนการผลิตและการบริโภคสินค้าในท้องถิ่นช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นและลดการพึ่งพาทรัพยากรจากภายนอก ด้านความมั่นคงทางจิตใจ เป็นการแสดงความสงบและความสุขภายใน การฝึกสติและสมาธิช่วยให้มีจิตใจที่สงบและมีความสุขภายใน ซึ่งช่วยในการจัดการกับปัญหาและความเครียดได้ดีขึ้น และการปล่อยวาง การเรียนรู้ การปล่อยวางจากความยึดติดและความกังวลช่วยให้เกิดความสงบและความพอใจในชีวิต ความพอใจในสิ่งที่มี: การมีความพอใจในสิ่งที่มีและการไม่ยึดติดกับความต้องการที่มากเกินไปช่วยในการสร้างความสุขและความพอใจภายในจิตใจ และด้านความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม เป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เช่นการรักษาสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างมีเหตุผลและการลดการใช้สิ่งของที่เปื้อนอันตรายช่วยในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน มีการส่งเสริมพลังงานหมุนเวียน การสนับสนุนการใช้พลังงานหมุนเวียนและการลดการใช้พลังงานที่ไม่ยั่งยืนช่วยในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการลดขยะ การลดขยะและการรีไซเคิลช่วยในการรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อมและลดปัญหามลพิษ

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติศักดิ์ ดวงจันทร์. (2562). แนวคิดของพุทธทาสภิกขุกับการออกมาจากวัตถุนิยม. วารสารนิติศาสตร์และสังคมศาสตร์, 3(2), 171-194.
- นคร จันทราช และคณะ. (2563). พุทธทาสภิกขุ: ปณิธานข้อที่ 2 การทำความเข้าใจระหว่างศาสนา เพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสังคมไทย. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์, 8(5), 2029-2040.
- ปัทวี สัตยวงศ์ทิพย์. (2558). การแก้ปัญหาวัยรุ่นไทยในทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุ. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 23(43), 85-104.
- พระสมพงษ์ รัตนโก และคณะ. (2567). การวิเคราะห์เชิงอุปปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ. วารสารเสถียรวิทย์ปริทัศน์, 4(3), 567-576.
- ยุทธนา เพียรเวช. (2548). พุทธทาสสอนอะไร? ทำไม? อย่างไร? กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.
- ละเอียด ศิลาน้อย และชานินท์ เหมบุตร. (2521). วิถีพุทธทาส วิถีสวนโมกข์. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
- สมเจตน์ ผิวทองงาม. (2557). พุทธทาสภิกขุกับการแนะแนวทางการดำเนินชีวิต. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 6(2), 175-208.
- สุดธินีย์ ทองจันทร์ และคณะ. (2566). สุขภาพองค์รวมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารพุทธมคัศศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม, 8(1), 1-11.
- อัครา บุญทิพย์. (2548). กฤษฎาสอนน้องคำฉันท์ฉบับกรุงธนบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 27(2), 7-15.
- อินทวรรณ เชนี่นสกุล. (2551). การนำโลกออกมาเสียจากอำนาจวัตถุนิยมตามความคิดและการปฏิบัติของท่านอาจารย์พุทธทาส. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 1(2), 11-29.